

num. 16., quod tex. loquitur pro foro externo, & cum præsumptione, quod ignorantia allegata eset vincibilis, culpabilis, improbabilis, & affectata, quia ubi ignorantia est probabilis, etiam in foro externo excusat *tex. in c. Apostolice de Clerico excommunicato*, quod etiā colligitur ex ipso textu, quia pari modo decernit de Ignorantia Juris, ac ignorantia facti, & tamen certum est *ex regula ignorantia de reg. jur. in 6.*, quod ignorantia facti excusat, unde necesse est dicere, quod Pontifex habuerit talem ignorantiam pro improbabili, ut notat *Felinus ibi sub num. 2.*, culpabili, & affectata, immò ex textu notatur, quod Pontifex distinguit inter præsumptionem violentam, & non violentam, ita ut data violenta præsumptione scientiæ, nolit benefitium dispensationis per Abbatem impetrari, quarè constat, quod responsio innititur juris præsumptioni, non autem veritati, pro ut nostra responsio, & resolutio procedit, quod obseruat *Ancharan in eo c. cum illorum sub nu. 12. V. undecimo ad finem*, ubi quod præsumitur regulariter contra eum, qui cum sit adultus, prætendit ignorantiam Juris, aut facti proprii recentis, maximè *Felinus ibid. sub num. 2. Vers. item probat, & Vers. ultimo nota*; Ratione autem posset comprobari ex eo, quia ex Clericis, & Monacis, nemo præsumit ignorare privilegium, sibi competens *ex canone, si quis fraudente Diabolo 17. q. 4.*, & consequenter illi

ARTICULUS XVI.

Per quos Jurisdictio suppleatur in casu negligentiae.

Per negligentiam Judex amittit jurisdictionem *c. per tuas defent. excommunic. Abbas in c. ex transmissa nu. 7. de foro compet.*, ideoque per negligentiam Judicis delegati jurisdictione devolvitur ad Ordinarium. Quæritur ergo data Judicis negligentia, per quos alios Judices suppleatur.

2 Regula est, quod jurisdictione suppletur per Judicem superiorum *c. irrefragabili §. excessus de off. Ordinarii, c. Postulatis de concessione Præbende, c. 1. de supplen. neglig. Prælatorum in 6., c. Grandi de supplend. neglig. Prælat.*, ideo

Monaci, qui allegabant hujusmodi privilegii ignorantiam, non videbantur excusabiles, vel dato, quod scirent, se incurrisse excommunicationem propter violentam manus injectiōnem in Clericum, ad suum statum, & conditionem spectabat scire, quod non poterant suscipere ordines, nisi prævia absolutione ab excommunicatione, unde allegata ignorantia, erat contra Juris præsumptionem.

46 Ex qua responsione duo colligo; Primo, quod ignorantia Juris, aut pœnae universaliter, neque excusat ab incurrenda pœna, neque relevat, sed tunc tantum non relevat, quando est culpabilis, vincibilis, & affectata, quod & nos supra diximus; Alterum quod colligo est, ex ea Pontificis responsione, quod ignorantia culpabilis, vel non culpabilis, semper diminuit de culpa, & de pœna, patet ex responsione Pontificis dicentis, quod si Monaci, vel non erant memores facti, vel ignorantantes Jus, possent tamen ab Abate dispensationem consequi, quod negatum erat in prima parte responsionis, in qua non supponitur talis ignorantia, sive comprobatur, quod dixi supra, quod ignorantia diminuit culpam, vel sit Juris, vel pœnae, ratione etiam Theologica posset confirmari, quia cum voluntas non ferratur in incognitum, semper ignorantia diminuit de voluntario, & consequenter de culpa, qua diminuta diminuenda est pœna, ut culpæ commensuretur.

Pars Prima. Artic. XVI.

59

3 Non tamen jurisdictione Episcopi devolvitur ad Archiepiscopum, in casu quo Episcopus non exercet jurisdictionem, eo quia excommunicatus; ut habemus *tex. in c. Romana de supplen. neglig. Prælatorum in 6.*, & ratio est, quia excommunicatus est impeditus uti jurisdictione, impeditus autem non est negligens, etiam si impedimentum positum esset ex sua culpa, posset tamen fieri negligens, si per ipsum excommunicatum staret, quin tolleretur impedimentum, quod notavit *glos. in eod. c. Romana in fine casus*, & tunc Superior suppleret, sicuti negligens neque posset dici Episcopus, qui à Paganis, vel Schismaticis captus non posset Ecclesiæ suæ inservire, *c. si Episcopus de supplenda negligentia in 6.*

4 Supplere tamen non poterit Superior, nisi prius assignato inferiori termino, infra quem impletat munus suum, quando terminus non est à Jure assignatus, eoque termino elapso, si adhuc Judex, vel Prælatus inferior negligat, tunc Superior supplebit *c. irrefragabili §. excessus de officio Judicis ordin.*, vel si Episcopus expeditus recuset expressè facere justitiam, *c. ab eo ad finem de appellat. in 6.*, *Barbosa ad Trid. sess. 24. c. 20. num. 14. 15.*, ubi si Episcopus causam Ecclesiasticam non terminaverit infra biennium ex sua negligentia, & ter requisitus, adhuc negligat, possint partes recurrere ad Superiorem, qui suppleat, assignato tamen prius termino quatuor, vel sex mensium Judicii Ecclesiastico, quo elapso, nec terminata causa, si per Judicem stet, & non per partes, aut propter gravitatem causæ, Judex fit negligens, & causa potest avocari, quia denegata justitia, Superior adiri potest *§. sit tibi igitur Auth. de mandat. Princip.*, & in *§. statutum Autb. de Statutis, & consuetudin. l. statutum C. de Epis. & Cleric., c. transmissa, c. licet ex parte, c. ex tenore de foro compet.*

5 Devolutio tamen causata ob negligentiam, est ad Superiorem, non è contra, *c. 1. de supplenda neglig. Prælator. in 6.*, *c. grandi de supplenda negligentia*.

Rationem affert *Abbas in c. qualiter, & quando num. 7. de Judicis*, quia naturale est, ut fortior suppleat pro infirmiore, ita Superior pro inferiore, non è contra.

6 Sequitur ergo, quod cum Episcopus, & Judex Ecclesiasticus sit major, & superior Principe, & Judice laico, laici Judicis negligentis suppleat jurisdictionem, *c. qualiter, & quando de Judicis*, ubi *Formofn. q. 1. num. 25.*

c. transmissa, c. licet: c. ex tenore de foro compet., *Auth. ut differentes Judices collat. 9.*, *Sperell. decis. 98. num. 43.*, quod potest Ecclesiasticus facere, quia habet jurisdictionem secularem habitu; *Abbas in c. qualiter, & quando num. 7. de Judicis*, quam rationem affert etiam *Barb. in eod. c. qualiter, & quando num. 16. Vers. ultimo nota cum seqq.*, *Carol. de Graffis de effebibus Clericatus effect. 1. num. 391.*

7 Limita tamen si laicus haberet officium perpetuum, ut Rex in suo Regno, qui habet officium, & jurisdictionem perpetuam gubernandi, & regendi suos subditos, & tunc si est negligens, superior Ecclesiasticus non supplet jurisdictionem, sed dat ei coadjutorem *c. Grandi de supplenda negligentia Prælatorum*; Ubi Regi Portugalie negligentis, datur eiusdem frater coadjutor, quia interest Reipublicæ, non solum quo ad temporalia, sed etiam quo ad spiritualia, quod Rector Communitatis, seu Regni, sit diligens, prudens, pius, deatus, & Sacrorum defensor.

8 Nec regula ista limitatur in casu, *c. significavit de officio Ordin.*, Ubi Ordinarius supplet negligentiam delegati Papæ, licet in causa delegata sit nobilior Ordinario; *c. si quando de officio Judicis delegati, c. sane eod. tit.*, quia tunc Papæ delegantis exercet jurisdictionem, nam *ex eod. c. habemus*, quod Ordinarius supplet ex commissione Papæ, non verò ut Ordinarius, quarè non est inferior in casu suppledii, vel dicamus cum *Abbate in c. qualiter, & quando num. 7. de judicis*, quod regula allata, quod minor non supplet negligentiam majoris, intelligatur, nisi in casibus in jure expressis, *ex Innocent. in c. quia diversitatem de concessione Præbende in hoc ergo c., aliisque infra allegandis, dicimus esse casus in jure expressos.*

9 Sicut neque limitatur in *c. statutum de supplend. neglig. Prælatorum*, ubi negligentem Episcopo benedicere Abbatem, ipse Abbas nihilominus poterit benedicere suos Monachos, & alia facere, quæ ad officium suum pertinet; nam tunc Abbas, non supplet jurisdictionem Episcopi, ad quem non spectat benedicere Monachos, sed etiam dato, quod Abbas tunc suppleret, id faceret ex Papæ commissione, sicut in causa delegata esset Superior.

10 Obstaré verò videtur *c. nulla de concessione Præbende*, ubi Pontifex dicit, quod si Episcopus negligat conferre beneficia vacanta infra sex menses, hujus negligentiam supplet

pleat Capitulum, quod est inferior; Verum loquitur textus id servandum, ubi immemorabilis esset consuetudo, ut habetur in c. *Vulgarana* in 2. parte de elect., & in c. ea noscitur

in fine, de iis que sunt à Prelatis sine consensu Capituli, quod notavit gloss. in c. nulla in V. spe- Etat de concess. preb.

ARTICULUS XVII.

An ex sola negligentia inferioris devolvat ju- risdicō ad Superiorem.

Iuxatio est, utrum ex sola negligentia devolvat causa ad Superiorē, nam glos. affirmat in c. *Pastoralis* in V. exceptis de officio Ordinarii, & in c. irrefragabili in V. *Capitulum*, & in summa in V. quod autem ibi, item cum suffraganeus est negligens 9. q. 3., allegat. c. simus 9. q. 3., c. cum per tuas de sent. excomm., c. qua fronte de appellat. *Anbaran*. in c. 1. sub num. 1. de supplenda negl. *Prælat.*, ubi, & *Dominicus à S. Geminiano* sub num. 5., *Azor.* p. 2. *inst. moral. lib. 3. c. 34. q. 10. Vers. Quæ- res*, post *Abbatem* in c. ex frequentibus de Insti., exceptis tamen in delictis, nisi delicta notoria sint, Quorum sententia fundatur in eo, quod allegati canones, aliique allegabiles, frequenter dicunt ex negligentia inferiorum jurisdictionem devolvere ad Superiorē.

Ratio est, quia titulus de supplenda negligentia *Prælat.* generalis est, & ea quæ ponuntur sub eo exempla, sunt declarantia, non restringentia; tum quia ratio supplendi negligentiam generalis est, ut scilicet utilitatē Ecclesiārum, & subditorum consulatur, ne ex negligentia Episcopi, aut alterius Judicis dānum accipiant.

2 Verum *Barbosa* in c. 1. de supplenda negl. *Prælat.* num. 9. in 6., post *Abbatem* in c. si quis contra num. 4. de foro comp., & in c. *Pastoralis* num. 10. de off. Ord., Archid., aliosque ibi allegatos, sentit, quod non possit poni pro regula, quod ex sola negligentia, jurisdictione inferiorum devolvat ad Superiorē, ex eo, quia hoc non habetur in jure cautum, erubescimus autem sine lege loqui, qua propter *Gaill.* lib. 1. observat. 28. num. 3., dicit devolvere per appellationem, non à denegata justitia, sed ob negligentiam Judicis, ubi quod tunc assignatur terminus, infra quem justitiam faciat, alias devolvat jurisdictione, vel sub poena, quo

termino elapsō, ad pœnam proceditur.

3 Ad tex. autem pro prima sententia relatos respondit *Barbosa*, quod ij militant in casib⁹, in quibus loquuntur; sed non faciunt regulam generalē, cum nullus tex. habeatur, qui pro regula generaliter loquatur, ideo Clement. 1. de celebratione miss., quæ propter negligentiam Rectoris, qui deberet omnimo do curare, ut Ecclesiārum ministri in Ecclesia in Choro, in cemeteriis abjectis vanitatis, scurilib⁹, immodestis, dishonestis actionibus, locutionibus &c. Divina officia atten- tē, & devotē persolverent, devolvit jurisdictionem ad Ordinarios, quo ad non exemptos, quo verò ad exemptos ad eorum Superiorēs, ita in hoc præciso casu militare dicit, nec facere regulam generalē.

4 Sicut *Trid. Jeff. 23. c. 18. de reform. vers.* (quod si *Cathedralium*) ubi, quod si *Prælati Cathedralium*, vel aliarum majorum Ecclesiārum in Seminarii erectione, ejusque conservatione negligentes fuerint, Episcopum, Archiepiscopum, & Superiorēs, Synodus provincialis acriter corripere, eosque ad omnia supradicta cogere debeat &c. quod pariter in hoc tantū casu disponit, non autem generaliter.

5 Tex. in c. *Romana* §. sanè vers. (Notoria verò de censibus in 6. disponit, quod Archiepiscopus visitando Provincias, si notoria crimina invenerit, quæ non indigeant examinatione, cum super his merito notari possit Ordinariorum negligentia, liberè corrigat, pœnam pro illis debitam infligendo) hic etiam ex sola negligentia sine ulla appellatione devolvitur jurisdictione, sed in casu expresso, propter notoreitatem, & in actu visitationis tantū.

6 Tex. in c. *venerabilibus* §. sanè de sententia excomm. in 6. loquitur in casu quo excom- munica-

Pars Prima. Artic. XVII.

municator malitiosè negligit, & denegat absolvere excommunicatum, & tunc Superior judex poterit eundem excommunicatum absolvere, constito solū de negligentia, & de denegata absolitione, siveque jurisdictione devolvit absque appellatione interposita.

7 Similis est casus in c. ad reprimendam §. tu verò frater de off. ordinarii, tunc scilicet Archiepiscopum posse absolvere excommunicatum ab Episcopo, quando Episcopus nolit eū absoluere, siveque in suo tantū casu militat; Ita in c. significavit de officio Ordinarii dicitur, quod si ex dessidia, vel malitia Judicis delegati Papæ, quis perseveret in peccato, Ordinarius loci potest jurisdictionem supplere, non obstante commissione facta delegato, ubi notatur, quod tota ratio cur Ordinarius suppleat jurisdictionem delegati, est, ne quis perseveret in peccato propter dessidiam judicis delegati; In c. *Quanto cod: tit. de officio Ord.* Ordinarius supplet negligentiam Abbatis non revocantis Monachum vagabundum ad claustra, sicut, & supplet quando Superior Regularis instantे Episcopo in termino assignato non punit Religiosum, qui deliquit extra claustra, ipse enim Episcopus illum delinquente punire poterit ex *Trid. Jeff. 25. c. 14.* Ubi *Barbosa* num. 10., refert D.D. inquirentes, an possit Episcopus in eo casu imponere censuras,

ARTICULUS XVIII.

An Judex Laicus in aliquo casu suppleat Negligentiam Judicis Ecclesiastici.

Sicut disputari à D.D. an Laicus Judex supplet pro Ecclesiastico negligentem, & licet certa sit sententia, quod non suppleat, eo quia Laicus nec habet, nec capax est habere jurisdictionem spiritualē, seu in spiritualibus, sive rebus, sive personis; *Torreblanca de Magia* lib. 3. c. 27. num. 24., & latè examinat *Carolus de Graffis de effectibus Clericatus effect.* 1. num. 390.; ita ut neque consuetudine fieri possit, ut Laicus aquirat hanc jurisdictionem, ut ibi à nu. 380., & seqq., ubi num. 19. dixerat, quod neque ex commissione Papæ, quia hæc Clericorum exemptio à potestate laica est de Jure Divino;

*Ansaldo de jurisdictione p. 3. tit. unicō c. 21., Azo- rius p. 1. inst. moral. lib. 5. c. 14. quæst. 2., Spe- rell. decis. 126. num. 48. ubi num. 51. reddit rationem; Tuscus pract. concl. juris in Vers. neglig- entia concl. 35. num. 14., Aufrer. in Clem. 1. de off. ordin. num. 67., & seqq., & in bulla cenæ excommunicantur quicunque trahentes personas Ecclesiasticas ad laica tribunalia. Quod autem hæc exemptio sit de Jure Divino; vi- dendi sunt D.D. allegati per *Dianam*, quos sequitur p. 1. tract. 2. resol. 1. vers. secunda sen- tentia, & resol. 2.; Respectu ergo Clericorum, Judex Laicus se habet tamquam privata persona, & penitus incompetens l. 3. ff. de officio *Præsidis*, & in l. observare §. ingressum ff. Pro- consul.,*